

Det fria Berlin

Ingen stad har så nära sett växlingarna i vår tids historia som Berlin. En berlinare som ännu är medelålders minns de kejsrerliga paraderna, entusiasmen 1914 ("Jag känner inga partier mer, endast tyskar"), hungerdemonstrationerna under det första världskriget, republikens utropande, den slagna arméns mottagande i trotsig triumf, kommunistkravallerna och mordet på Karl Liebknecht och Rosa Luxemburg, inflationen, gulascherna, tiggarna och mörkret under den första Weimartiden. Sedan kom 20-talets korta glansperiod, de nya praktbyggnaderna uppförda med lånade dollar, lyxen på Kurfürstendamm, en ståtligare fasad än någon av de segrande staternas huvudstäder. Så ännu en kris omkring 1930, slagmålen mellan nazister och kommunister i Neukölln och Wedding, arbetslöshet, tomma gator och lokaler. Nazisterna kommer till styret, och den 30 januari 1933 hyllas Hindenburg och Hitler på Wilhelmstrasse av SA och folkmassorna; efter riksdagshusbranden blir diktaturen total, det oroliga SA slås ned genom massexekutionerna i Lichtenfelde i juni 1934. En ny period av uppgång, med arbetstjänst och väldiga byggnadsarbeten, Hitlers, Görings och Goebbels palats och fester. Krig igen, och de segrande divisionerna från Frankrike marscherar genom Unter den Linden. Än en gång hunger, mörker och en förstörelse av förut okända mått. Nederlaget närmar sig och fullbordas, ryssarna tågar in i den krossade staden under plundring och våldtäkt. Berlins befolkning sjunker från 4,3 till under 3 miljoner. Det delas upp i ryssarnas Berlin, det "demokratiska" Berlin, och i Västerms "fria" Berlin. Blockaden och luftbron 1948-1949, kravallerna i Östberlin i juni 1953. En ny och trevande uppgång med återvändande människor, återuppbyggnad och återhämtning — det är där vi nu är.

Framsteget har varit snabbt, och ändå är fattigdomen stor. Västberlins befolkning beräknas nu till över 2,5 miljoner, några hundra tusen mindre än före kriget. En tredjedel av bostäderna, över 300.000 lägenheter, var förstörda; över hundra tusen nya har byggts, huvudsakligen i stadens regi, och dessa bostäder är relativt rymliga och modernt utrustade. Omkring 80 procent av industri- och affärsföretagen förstördes genom bombningar och demonstrationer, trafiknätet var nästan helt sönderlagt, försörjningen med elektricitet och vatten till större delen avbruten. Nu har man i alla dessa hänseenden nått något som närmar sig normala förhållanden. Västberlins produktion var ännu år 1950 blott en tredjedel av förkrigstidens (1936), men kom 1955 upp till förkrigstidens nivå, 85 procent av införseln — alla livsmedel kommer utifrån — kan staden

bekosta med eget arbete. Arbetslösheten omfattade 1950 omkring 300.000; den är nu nere i 120.000.

Liksom efter förra kriget har återuppbyggnadsarbetet till stor del bekostats av USA. I december 1949 indrogs Berlin i Marshallplanen, och därutöver har väldiga understöd kommit från amerikanskt håll; det "fria universitetets" storartade byggnad är exempelvis väsentligen bekostad av Fordstiftelsen. Även den västtyska förbundsstaten har i stigande grad medverkat, 1950-1955 med bortåt fyra miljarder mark. Man närmar sig den punkt då staden Berlins industriella produktion kan betala stadsbefolkningens försörjning, men för det egentliga återuppbyggnadsarbetet är hjälp utifrån fortfarande nödvändig.

Flykten från Östtyskland till Västberlin markerar fortfarande bättre än något annat skillnaden i förhållanden och stämningar mellan tyranniets och demokratiens Tyskland. 1953 var antalet flyktingar nära 300.000, 1954 100.000, 1955 över 130.000 (av sammanlagt 250.000 flyktingar från Östtyskland). De många hundra som varje dag kommer till uppsamlingsställen är en levande propaganda för demokratin; klädda som de fattigaste i Sverige för femtio år sedan, lyckliga över den trygghet som möter dem. Det stora flertalet flyktingar befördras efter de obligatoriska förhören till Västtyskland, och endast ett mindre antal får arbete eller försörjes genom understöd i själva Berlin.

Kontrasten mellan Berlins båda regimer är uppenbar. I Östberlin är fattigdomen ojämförligt större, tystnad, torftighet och tomhet möter besökaren, men stats- och praktanläggningarna är desto mera magnifika. Dag för dag kommer meddelanden över sektorsgränsen om diktaturens hårdhet. I förra veckan dömdes två personer till döden i Östberlin med motivet att de skulle ha värvat yrkesklickigt folk för arbete i Västberlin, andra dömdes till frihetsstraff för att de genom arbete i den fria sektorn främjat Atlantpaktens krigsförberedelser. Men att spärra gränsen mellan de båda områdena är omöjligt; tusenden går varje dag över till Västberlin för att arbeta och hundraden flyr dit. Slitningar mellan de båda sektorerna och deras ockupationsmakter uppkommer ständigt genom ryska trakasserier och övergrepp. Västberlins styrelse önskar ofta att de allierade ockupationsmyndigheterna skulle inskrida med större energi, men i stort sett arbetar den tyska Berlinregeringen och dess parlament harmoniskt samman med de allierade.

Isoleringen och hotet från öster har svetsat samman det fria Berlin. De kommunistiska och halvt nazistiska riktningarna är än svagare här än i Västtyskland i övrigt, de två stora demokratiska partierna samverkar i regeringen, och valstriderna dem emellan är utan skärpa. Att hålla ut som en bastion i det diktaturstyrda Östtyskland, att bygga upp på nytt är allas strävan — den tyska återföreningen är det egentliga målet, hur avlägset det än kan te sig. Denna förmedrade och förstörda stad är stolt över att vara en frihetens symbol och ser framåt; minnena, ärorika, skamliga, eländiga, behärskar inte det fria Berlin.